seadega. Kui Schmidt oli Muhu koguduse peale koha saanud ja kui sinna oli köstrit vaja, oli ka F. kohasoovijate hulgas. Et F.-i lauluhääl teiste omast üle oli, sai ta köstriks ja Muhu Kaigu koolmeistriks a. 1825. Köstri ja koolmeistri ameti kõrval tegi F. kaastööd »Perno Postimehele«. Ka mitmel muul alal on ta tegev olnud. F. suri 9. I 1872. — Kirjanikuna on F. pakkunud jutte ja laule. Esimene laul: »Rehhepapp ja teomees« on a. 1852 kirja pandud. F.-i esimene raamat ilmus a. 1837 (järgm. tr. 1843 ja 1848) Pärnus: »Siin on Magdeburgi-linna hirmsast ärrarikkumissest. — Muhho-maa hundi jahhist. — Jännesse öhkamissest ja Rehhepappist luggeda«. A. 1846 ilmus »Appolonius, Tirusse ja Sidoni kunningas«, mis oma haleda sisu pärast sai laialt tuttavaks. Sarnaseid haledaid ja armsaid lugemisi sisaldab ka raamat »Aealikkud ello-luggud . . .«, ilmunud Pärnus a. 1872. F.-i jutud on kõik saksa keelest tõlgitud, nad on sisu poolest pisararikkad ja armsad lood, mis sihitud selle peale, et lugeja südames kaastundmust äratada viletsate vastu. — Kuid mitte jutud ei iseloomusta F.-i. Neis pakub ta ainult tõlkeid. Palju tähtsamad on tema laulud. F. on laulikuks loodud, ta armastab oma mõtteid riimitud kõnes avaldada, sealt siis ka laulude rohkus. Üheskoos ei ole ta laulud trükis ilmunud, rohkesti (58) leidub neid Gildenmanni »Lillekestes« I—II. F.-i laulud on peale paari kõik algupärased. Kõrget luulelendu ega sügavat mõtet neist ei leia, ometi on nad rahva seas poolehoidu leidnud ja seda oma rahvapärase ütlemisviisi ja ladusa keele tõttu. F. leiab kergesti puhta täisriimi, paiksõnu ja sõnalühendusi tuleb harva ette. — Laulude siht on sama, mis teiste sama-aegsete kirjanikkude juttude oma, nimelt õpetus, see käib põhitoonina läbi kõigist lauludest. — Peale kõlblise elu tõstmise hoolitses F. ka tulundusliku olukorra parandamise eest. Ta kirjutas põllumehele 2 raamatut: »Pöllomehhe ait« (Pärnus, 1849) ja »Pöllomees ehk hea nõu pöllo-ussi ärrakautamissest, kündmissest, äästamissest . . .« (Kuresaares, 1864).

Kampmann, E. van. ilukirj., 70—81; Post. alb. lk. 156 j.; Hermann, E. kirj. ajal., 327 j. *K. K-l.*

FREY, Johannes Adam Justus, sünd. 26. I 1867 Peterburis, õppis 1885—90 Tartu ülikoolis usuteadust, täiendas end siis Berliinis ja Leipzigis, oli 1891—1902 õpetaja Tartu koolides, omandas a. 1898 mag. theol. astme (diss. Die altisraelitische Totentrauer), oli alates sügisest 1898 Uue Testamendi teaduse eradotsent Tartu ülikoolis, sai 1912 dotsendiks; suri 22. X 1914 ukj. välismaal. — Usuteaduslikkude kursuste kõrval pidas F. loenguid ka kirikukunsti ja arheoloogia üle, mille vastu ta elavat huvi tundis, ning võttis ette uurimusi kodumaa kirikl. kunsti üle. Eriti väärtuslikku materjali esitavad ta uurimused Tartu Jaani kirikust. F. tähtsamad tööd: »Die St. Johanniskirche zu Dorpat, ein interess. Denkmal mittelalterl. Baukunst« (Göttingen, 1902); »Die Stadtpfarrkirche St. Johannis zu Dorpat u. ihre Glasgemälde« (ajak. Die Kirche, II, 12., Steglitz, 1905); »Aus d. Gesch. der Universitätskirche zu Dorpat« (*Acta et Comm. Univ Jurjev.* XVIII). F. välja antud on ka koguteos »Die Theol. Fakultät d. Kais. Univ. Dorpat-Jurjew 1802—1903« (Reval, 1905); seal leidub ka ta autobiograafia (lk. 127—29). *O. F.*

FREY, Peter Heinrich v., sünd. 6. III 1757 Tartumaal Erastvere mõisas; õppis 1777—80 Halle ülikoolis usuteadust. Tagasi tulles kodumaale oli F. alguses kodu-kooliõpetaja, a. 1785 abi-kirikuõpet. ja linnakooli juhataja Kuresaares, valiti järgm. a. Püha koguduse õpetajaks, täitis hiljemini — alates a. 1810 — ka konsistooriumi assessori kohuseid; suri 18. IV 1833. — Hoolas ja tubli oma ametis, oli F. ka viljakas ja andeline kirjanik. Tema tähtsamad teosed on: 1) »Ued waimolikkud laulud« (Tallinnas, 1793, 360 lk.), — laulude kogu, mida Hupel nimetab otse klassiliseks ja mida tarvitati isegi lauluraamatuna kirikutes; 2) esimene eestikeelne arvutamisraamat »Arropiddamisse ehk Arwamisse-Kunst. Katseks õppetud Eesti-Ma Rahwa heaks ja kassuks«, 139 lk. (Tartus, 1806); 3) »Jesusse Kristusse sündinud asjad. Wanna ja nore rahwa heaks nelja Ewangelisti ramatust kokkopandud« (Tartus, 1810, 296 lk., II tr. 1835). Rosenplänteri »Beiträge'de« kaastöölisena on F. esitanud rea artikleid, mis käsitlevad eesti proosa- ja luulekeelt ja sisaldavad sooviavaldusi luule sisu ja värsimõõdu kohta. Sisult peaks F. arvates eesti luule olema usuline. Vormilt eelistab ta lüürilist luulet eepilisele. Ta soovitab kirjutada oode, kuid ka valme ja pilkelaule, mis aitaks peletada rumalust ja naeruvääristada ebausku. Mis puutub värsimõõdusse, siis arvab F. eesti keeles hästi kõlavat jambi, troheust, spondeust ja daktülit, kuid ka klassilised heksameeter ja pentameeter olevat võimalikud. F. annab omalt poolt keeleproove nii proosas kui värsis (Rosenpl. Beitr. I—V). Peale selle on F.-lt trükis ilmunud mitmed jutlused, matuse- ja pidukõned, keelelised märkused ja väited.

Recke-Napiersky I; Beise I; Kampmann, Peaj. I[1], 246—49; Kampmann, Eesti van. ilukirj., 25—29. *M. R.*

FREYMUTH, Otto, sünd. 12. XI 1892 Tartus, õppis 1912—17 Tartu ülikoolis pea-